

Publikovaná monografie o Sigrid Undsetové, kterou Miluše Juříčková předkládá jako svou habilitační práci, otvírá blízké i vzdálené horizonty spisovatelčina díla a jeho české recepc v kontextu společenského vývoje dvacátého a počátku jednadvacátého století. Studie vychází z přesvědčení, že „literatura je komunikačním aktem proměňujícím se při svém pohybu časem a prostorem“ a metodologicky se opírá o hermeneutiku a recepční estetiku kostnické školy. Přes rozsáhlé a obsáhlé dosud publikované bádání nebyla podle autorky monografie Undsetová recipována v úplnosti ani v Norsku ani u nás, a proto jako příspěvek k úplnějšímu pohledu věnuje hlubší pozornost polysémii Undsetové textu a historickým okolnostem jeho recepc. Na polaritě tvorby a recepc tedy stojí koncepční osa monografie.

V komparatistickém rámci se pak naratologická analýza čtyř zvolených historických románů Undsetové soustřeďuje na transtextovost a psychologické studie postav. Poukazuje na hluboké kořeny Undsetové historických románů ve středověkých naučných, náboženských i legendárních, pohádkových a bájných textech z celé Skandinávie, ale zdůrazňuje jejich autorskou imaginaci a primární nutnost vnímat je jako fikční narativ s důležitou lidskou dimenzí. V prvním stěžejním oddílu práce nazvaném „Imaginace“ uvažuje Juříčková, s odkazem na svou dřívější knihu *Cestami Sigrid Undsetové* (2004), o komplikovaných vztazích života a díla spisovatelů v realitě i v literárněvědném pojednání, zatímco svůj přístup v této monografii charakterizuje tak, že „životní horizontála biografické autorky je záměrně překryta duchovní vertikálou jejího hledání osobního, a především tvůrčího, estetického“ (s. 34). Přesto si je vědoma, že v případě Undsetové, silné téma jejího životopisu vždy hrozí překrýváním jejího literárního díla. Zároveň sama, i když tvrdí, že záměrně neakcentuje spisovatelčinu biografii, ale její „tvůrčí imaginaci hypostazovanou v literárním díle“ (s. 38), vychází z biografických materiálů spíš než z Undsetové románů samotných, byť biografické ideové prameny zde nejsou pouhou chronologií dat a faktů (zde mluvím o podkapitolách „Religiozita“, „Horizontála lidského společenství“ a „Gravitace duše“). Rovněž následující podkapitoly, jejichž „koncepční osu tvoří polarita tvorby a recepc“ (s. 60) se zabývají spíš recepcí kontextu života a postojů Undsetové, než vybranými romány, čímž ovšem nechci říci, že nepřinášejí cenné postřehy významných spojitostí. Naopak analýza čtyř zvolených románů se k pojednaným ideovým konceptům už výrazně nevrací. Román *Příběh Ljotovi a Vigdis* debatuje Juříčková jako pastiš severských ság a román *Madame Dorothea* jako historický román po vzoru dánských tvůrců. Interpretaci dvou nejznámějších rozsáhlých děl, středověkých epopéjí *Kristina Vavřincová* a *Olav Audunsson*, předchází debata o histori(ografi) a literatuře a žánru historického románu. V jejím světle předkládá Juříčková argumenty v tom smyslu, že pro Undsetovou byla historická látka východiskem i cílem její tvorby, avšak zároveň vždy jí byla problematizována otázkami o národní identitě a smyslu národních dějin. Jako důležitý rys Undsetové historických próz vidí

její zamítavý vztah k historickým ikonám a skutečnost, že jejich hlavní postavy nemají historický předobraz a skýtají jí tak tvůrčí svobodu. Tyto romány pak, přestože vstoupily do diskurzu o národní identitě, nejsou podle Juříčkové pouhou ilustrací dějin, ale výsostným výtvořem básnické imaginace, a posouvají tak literárněvědnou debatu od historické narace k psychologickému realismu a dál k otázkám historiografické metafikce. Nelze než souhlasit s Juříčkové závěrem tohoto žánrového diskurzu, že „hledání naratologické esence historické tvorby Sigrid Undsetové není možno ani dnes považovat za uzavřený proces“ (s. 93). Ve stejném duchu se nese rovněž analýza tetralogie *Olav Audunsson*, která v kapitole „Olav“ uzavírá první oddíl studie potvrzením teze o „otevřeném díle“, navíc podpořeně i přístupem samotné Undsetové, která, jak Juříčková opakovaně zdůrazňuje, „odmítala interpretaci samotným autorem“ (s. 112). Cenným rysem monografie je tedy stálé kladení si otázek spolu s přesvědčením, že i dílo Undsetové je otevřeno dialogu, přestože se jedná o kanonickou spisovatelku. V této souvislosti zdůrazňuje i důležitý aspekt Undsetové etického realismu, který nesouzní s národnostními a nacionalistickými směry a proudy doby, ale naopak je bližší našemu současnému myšlení.

Paralelně i analýza recepce sleduje proměny námětů a forem v širším kontextu kulturních souvislostí. Jako střet myšlenkových proudů a koncepcí je rovněž pojat druhý oddíl monografie nazvaný „Rezonance“, který mapuje a debatuje specifika české recepce díla Sigrid Undsetové od doby jeho vzniku a překladu do češtiny do znovu zvýšeného zájmu o tuto norskou spisovatelku na počátku jednadvacátého století. Juříčková se zde nezaměřuje výlučně na české ohlasy, kterým se vlastně nevyhýbala již ani v prvním oddílu knihy, ale věnuje prostor i recepčním teoriím Ingardena a Isera, z nichž vychází, jakož i prvním překladům Undsetové do němčiny a angličtiny. Důvody českého zájmu o Undsetovou a norskou literaturu vůbec spatřuje v paralelách historie dvou malých evropských národů a jejich jazyků na kulturní mapě Evropy. Zatímco dynamický zájem o norskou literaturu u nás se datuje již od 70. let 19. století, recepce Undsetové přichází až po jejím získání Nobelovy ceny v roce 1928. Za období vrcholné recepce Undsetové u nás označuje Juříčková třicátá a poválečná čtyřicátá léta. Období od spisovatelčiny smrti v r. 1949 do současnosti mapuje v jeho recepční proměnlivosti, poznamenané nepochybně i politickou situací v komunistickém Československu. Juříčková explicitně klade veškerou českou recepci Undsetové do spojitosti se společenským a politickým děním, a to do té míry, že „Undsetová nese českému čtenáři skrytý smysl“ (s. 133), byť v širším slova smyslu „myšlení o dějinách“, což se dotýká stejnou měrou jak recepce odborné, tak čtenářské. Z přehledu podrobně komentované recepční chronologie pak vyplývá, že česká recepce dosud postrádá Undsetové texty esejistické a autobiografické, které by slovy Juříčkové mohly „znamenat proměnu a obnovu recepčního akcentu“ (s. 139). Na druhou stranu je ovšem třeba namítnout, že k proměnám recepce nutně dochází především s odstupem času a s proměnou společenského diskurzu, o čemž samozřejmě svědčí i samotná předkládaná habilitační práce a její nepochybné přispění k obnově recepce Undsetové u nás.

Monografie Miluše Juříčkové je určena odborné veřejnosti a studentům skandinávské literatury, jimž předkládá komplexní debatu o díle Sigrid Undsetové a jeho, nejen české, recepci zakotvenou v relevantním teoretickém diskurzu. Oceňuji autorčinu hlubokou znalost vlastního tématu, tedy života a díla a recepce Sigrid Undsetové, a rovněž jejich zasazení do širokého kontextu literární tvorby a literárněvědného bádání. Tato práce obsahuje vedle analýzy imaginace a recepce Undsetové bohatství úvah o světové literatuře a kánonu, jakož i úvahy o vztazích k mimoliterárnímu světu. Specificky přínosný je akcent na románovou tetralogii *Olav Audunsson*, která tradičně zůstává ve stínu *Kristiny Vavřincové* a kterou zde Juříčková nově analyzuje z pohledu změny paradigmatu. Vědecké kvality práce dokládá také obsáhlý materiálový korpus, určený sloužit dalšímu výzkumu.

Tuto náročnou, ale zároveň přístupnou a vysoce podnětnou studii doporučuji k habilitačnímu řízení, neboť splňuje požadavky standardně kladené na úroveň habilitační práce v daném oboru.

Brno, 5. 12. 2011

Prof. Mgr. Milada Franková, CSc.